

Чорний Данііл Денисович,

студент Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Гранкіна Валентина Ігорівна**, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасний період боротьби українського народу з російською агресією, стале функціонування державних безпекових інститутів є одним із пріоритетних завдань. Суспільна небезпечність масових заворушень полягає в тому, що цей злочин є результатом дій натовпу – великої кількості людей, дії яких супроводжуються насильством над людьми, погромами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, насильницьким виселенням громадян, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя [5, 579 с.].

Наявність у країні воєнного стану може призвести до ряду гуманітарних проблем – голоду, відсутності електро та -водопостачання, нестачі медикаментів, які в свою чергу, можуть впливати на населення та призводити до масових заворушень, акцій протесту, страйків, тощо. Відновлення громадського порядку та усунення загроз громадській безпеці потребує залучення силових органів та компетентних суб'єктів сил безпеки і оборони.

В контексті проведення дослідження, вважаємо за доцільне розглянути поняття громадського порядку.

Якщо звернутись до значення, що закріплено у аналізі розгляду кримінальних справ «Злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моралі» за 2014 рік, то громадський порядок є сукупністю суспільних відносин, що забезпечують спокійні умови життя людей у різних сферах суспільної корисної діяльності, відпочинку, побуту і нормальної діяльності підприємств, організацій, установ у цій сфері [1].

У доктринальному ж середовищі існують різні підходи до означеної дефініції. Так І.П. Голосніченко та Я.Ю. Кондратьєв розкривають поняття «громадський порядок» у двох значеннях: де у

широкому значенні громадський порядок – це суспільні відносини, що регулюються нормами права та іншими соціальними нормами, сутність яких визначається матеріальними умовами життя суспільства, відношенням громадян до найрізноманітніших сторін співжиття у суспільстві; у вузькому ж – стан соціальної урегульованості, при якому забезпечуються життя, здоров'я громадян, їх права та свободи, громадський спокій, мораль, людська гідність [3, с. 14].

На період воєнного стану в Україні передбачене обмеження прав і свобод громадян. Стаття 64 Конституції України визначає, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод. До прав громадян, що обмежуються - відносяться права на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів, проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (ст.ст. 39, 44 Конституції України) [4, с.17-23]. Також певне обмеження прав і свобод на період воєнного стану передбачено Законом України «Про правовий режим воєнного стану», статтею 8 якого, забороняється проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів[7].Тобто, законодавець передбачає можливість порушення норм громадського порядку в умовах воєнного стану. Механізм врегулювання цих суспільних відносин знаходиться в площині діяльності військового командування із військовими адміністраціями. Проте, знаходиться поза межами врегулювання кримінального законодавства, оскільки відповідальність саме за порушення громадського порядку під час періоду надзвичайного або воєнного стану в Кримінальному Кодексі України не передбачена. Так, в особливій частині Кримінального кодексу України ст.ст. 293, 294 передбачено лише діяння, що порушують громадський порядок за звичайних умов [6, 161-162 с.].

Прикладом масових заворушень є події 28 березня 2023 року в Івано-Франківську коли відбувалися сутички між вірянами ПЦУ та УПЦ (МП). На сайті УПЦ (МП) йдеться, що собор «захопили» 28 березня «агресивно налаштовані радикали». Міський голова Івано-Франковська заявив: «Раніше певні люди пробували захопити цей храм, але тепер всі правові документи дають право на служіння тут Православній церкві України. На жаль, сьогодні зустріли спротив, стояли люди на вході та не пускали священнослужителів ПЦУ в приміщення, у храмі розпилили газ. А напередодні невідомі заварили ворота до храму»[2].

Суспільна небезпечність таких дій істотно підвищується в умовах воєнного або надзвичайного стану. З огляду на вищевикладене, вважаємо за доцільне пропонувати внесення змін до кримінального законодавства:

- статтю 293 КК України доповнити частиною другою та викласти у наступній редакції: «ті самі дії, вчиненні в умовах воєнного

або надзвичайного стану, – караються штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років»;
- частину другу статті 294 КК України після слів «ті самі дії» доповнити текстом наступного змісту: «вчиненні під час надзвичайного або воєнного стану, якщо вони призвели до загибелі людей або до інших тяжких наслідків».

Запропоновані зміни до Кримінального кодексу України є запорукою більш чіткої кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та визначення справедливого покарання за делікти, що є особливо актуальним у період надзвичайного та воєнного стану. Оскільки під час дії цих правових станів зусилля держави спрямовані на стабільне функціонування усіх державних інститутів задля забезпечення прав та свобод громадян, ліквідації суспільно-небезпечних наслідків причин такого правового стану (війна, епідемія, стихійні лиха, тощо).

Список використаних джерел

1. Аналіз злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моралі за 2014 рік. URL: https://km.zp.court.gov.ua/sud0812/pokazniki-diyalnosti/analitichna_robota/69 (дата звернення: 03.10.2023)
2. В Івано-Франківську у соборі перед службою ПЦУ розпилили газ. УПЦ (МП) каже: храм захопили «радикали». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-tserkva-frankivsk-mp/32339105.html> (дата звернення: 10.10.2023)
3. Голосніченка І.П., Кондратьєва Я.Ю. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник. Київ: Українська академія внутрішніх справ, 1995. 177 с.
4. Конституція України: станом на 1 верес. 2023 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2023. 74 с.
5. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: за заг. ред. Тація В.Я, Пшонки В. П., Борисова В. І., Тютюгіна В. І. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013. 1040 с.
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
7. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 30.09.2023).